

alaprajz

Mobility – avagy szoba kilátással

Ikon-misztika

Horizontális siló

Végtelen kékség

Téma: a burkolat

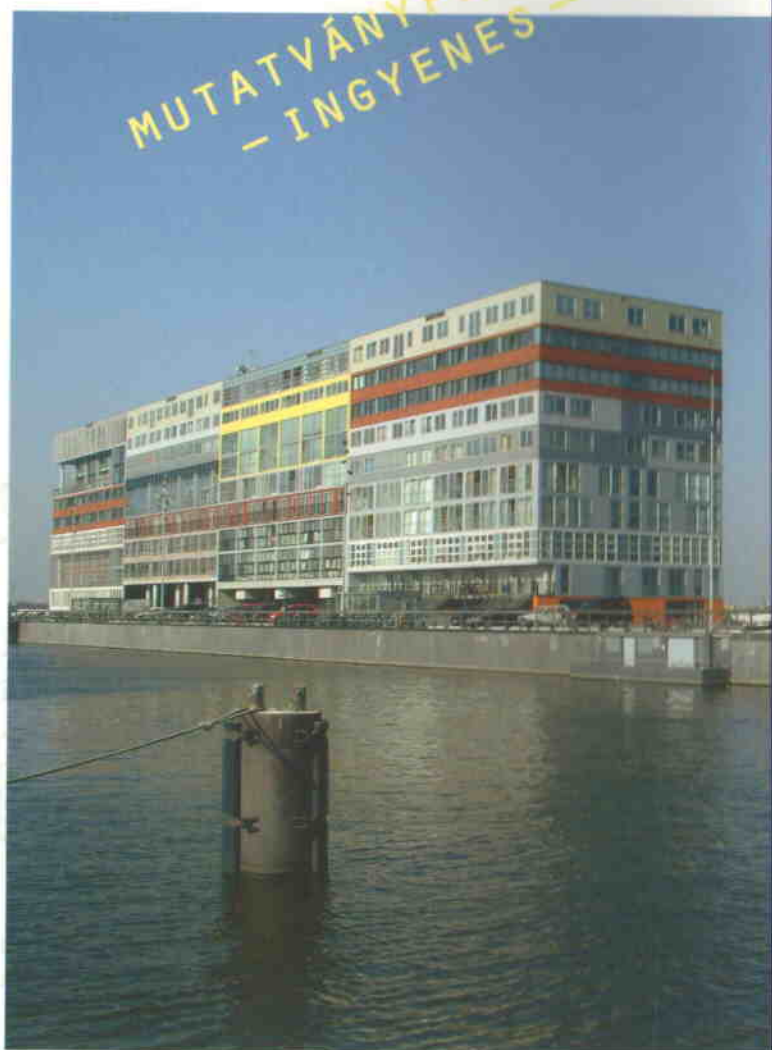
Pas de trois cents

„Egy az Isten, de sok út vezet hozzája”

Kesernyés monológ

Utcák, terek, bútorok

„Drága képírónk” emlékére

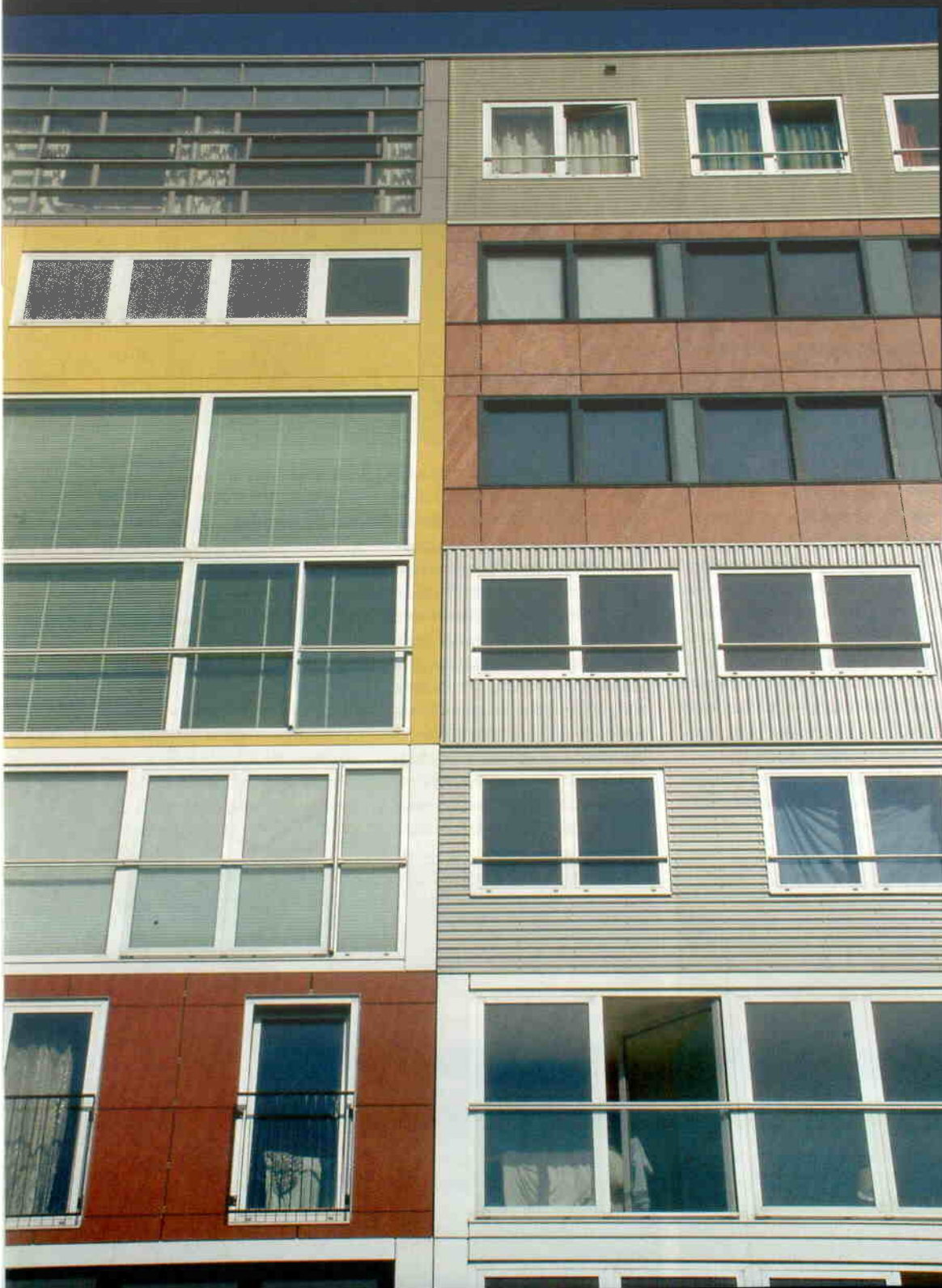

5

10. évfolyam
2003. július–augusztus
Ára: 699 Ft
HU ISSN 1417-6939

Horizontális siló

Silodam. Amszterdam. MVRDV

Különböző lakásminőségek egy kubusba sűrítve a régi amszterdami gabonasilók mólóján. A változatos anyaghasználat rajzolata szépen olvashatóvá teszi a házat.

Vukosavljev Zorán

Mester és tanítvány
A hollandokban van valami pragmatikus. A szó klasszikus értelmében nem jellemző tervezési módszerükre a száraz következetesség, azonban a történeti alapszituáció kétségkívül megengedheti számunkra ezt a jelzőt alkalmazni. A nagyobb részében hagyományosan kálvinista beállítottság a tudományosság területén is érezhető realista hozzáállást indukál. A viszony nem ennyire világos az építészetben, s kategorikus besorolást nem is igen szeretnénk alkalmazni egy összetett munkafolyamat lényegi megfogalmazásaként, azonban a tervezés alapképletére alkalmazható e jelző.

Az MVRDV is tagadja a pragmatizmus ilyen egyértelmű alkalmazását. A delfti egyetemi éveik után három évet a Koolhaas-irodában dolgozó Winny Maas és Jacob van Rijs azonban kétségkívül megtanulta a mestertől az elemzésekben rejlő következetes megállapítások rendszerét. Az erős corbusier-iánus elveket valló, avantgárd modern irányzathoz tartozó Koolhaas munkái a '90-es évek elején a tiszta szerkezetiség és egyszerű, additíve alkalmazott héjszerű homlokzati képzés szisztémájában mozogtak (Kunsthall, Rotterdam, 1987–1992; Jussieu könyvtárak pályázata, Párizs, 1992). Az 1993-ban kiváló Maas és van Rijs a Mecanoo-irodából kilépő Nathalie de Vries-szel önálló irodát alapított. Azonban az OMA-ban eltöltött évek nem tűntek el nyomtalanul: a koolhaasi építészeti hitvallás felfedezhető egyik korai munkájukon, az 1993–97 között épült hilversumi Villa VPRO-n. E közvetlen, materiális építészeti megfeleltetést félretéve jóval mélyebb, s előremutatóbb ha-

gyományt folytatnak azóta is. Ez pedig az alapos kutatásokból kifejtett karakteres építéselméletként összegezhető.

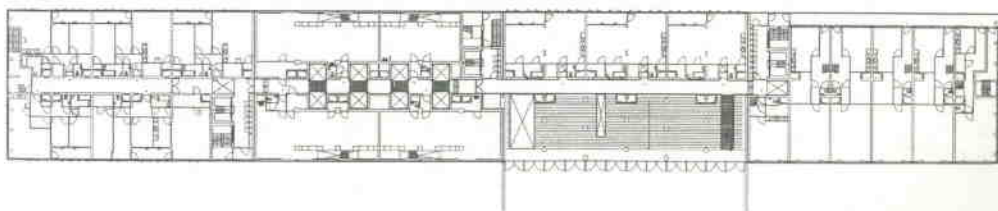
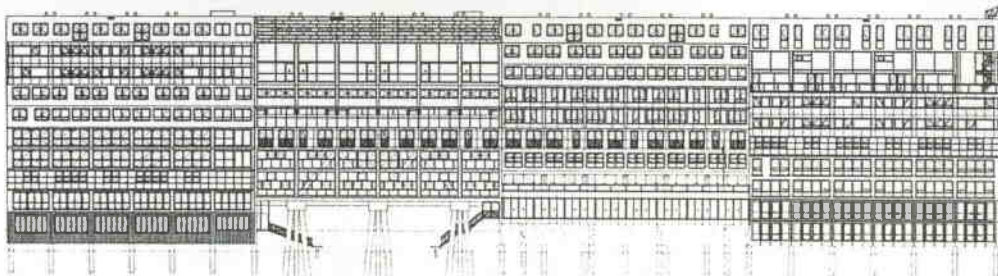
Szisztéma és megfeleltetés

A kutatást, mint építészeti gyakorlatot kezelő hozzáállás hozta meg nem csak építészeti téren az MVRDV számára a nemzetközi elismertséget. A kutatás egy munkának csak alapjait adhatja, s ténylegesen csak egy későbbi tervezési feladat kapcsán válik igazán hasznossá. Egy-egy kutatás sok esetben hipotézisekre és spekulációkra épül, a konkrét té-

ma kibontásához azonban ez szükségszerű, mert véleményük szerint a specifikustól haladhatunk az általános felé. Az adatok értelmezése azonban már személyes: a munka teljes tapasztalata feltétele egy kutatás tényleges megállapításainak.

„A pragmatikus analízis segít megértenünk a minket körülvevő komplex szisztéma szabályait és logikáját, s rákényszerít minket arra, hogy precízek, ne pedig intuitívak legyünk” – vallják egy riportban. A precíz és egyértelműség pedig leginkább akkor fontos a tervezési

1. Az MVRDV horizontális silója és az átalakított malom
2. Szigorú tömbforma – négy függőleges szakaszba rendeződő másfélszáz lakás
3. Alaprajz a sok eltérő szint közül az egyikben, és a homlokzat terve

1

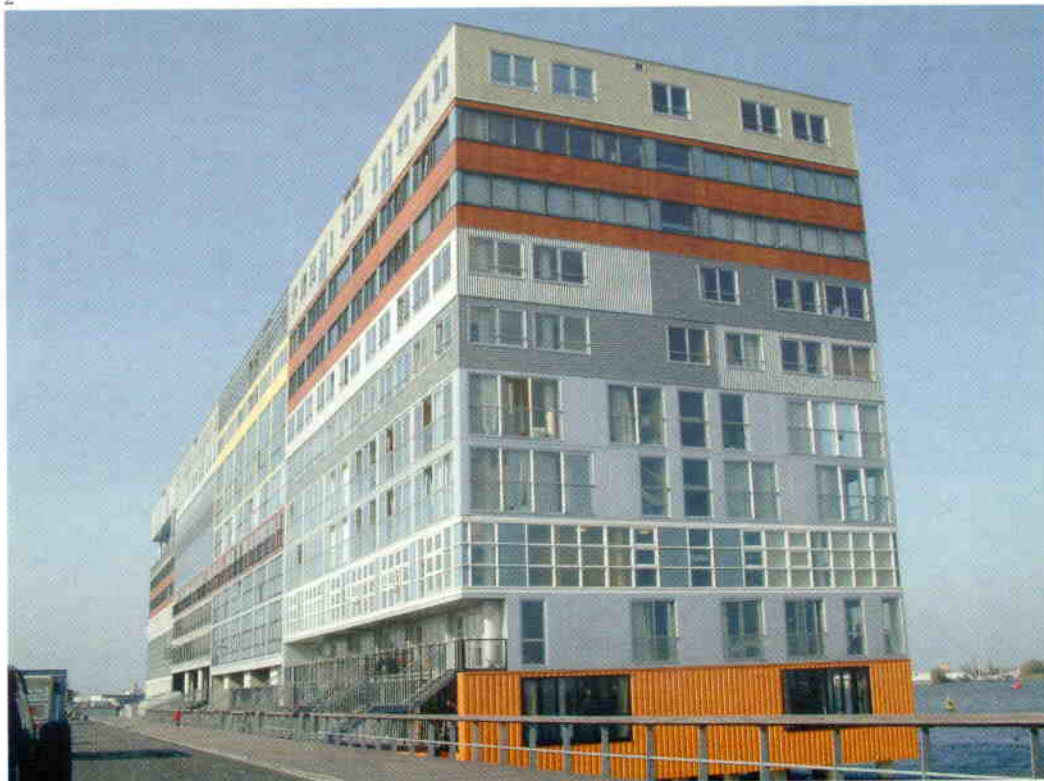
Építész:
MVRDV és Frans de Witte,
Eline Strijkers, Duzan
Doepel, Bernd Felsing

Szerkezet:
Bureau Bouwkunde B.V.

Építési tanácsadó: Pieters
Bouwtechniek
Beruházó: Bouwcombinatie
Graansilo's V.O.F.

Fotó: Vukoszavlyev Zorán

2

munkában, amikor a megbízót, az embereket kell meggyőzni olyasmi hasznosságáról és lényegéről, ami szokatlan és nem illik az elfogadott modellek közé. Az egyetemek, helyi és országos intézmények, magáncégek vagy épp kiadók által szponzorált kutatásokkal önálló egység foglalkozik az MVRDV-n belül. Az adatszerű feldolgozástól kezdve az elemzéseken és vizuális megjelenítésen keresztül komplex értelmezés folyik. A projektek tényleges értéke a pályázati tervekben és a megvalósuló épületek modelljein érzékelhető. Eként kerül kapcsolatba az 1995-ös Koolhaas-féle S,M,L,XL-re 3 évvel későbbi parallel válaszoló FARMAX könyv, mely az amszterdami WoZoCo épületben testesül meg. 3-D City elképzelésük a párizsi Francois Pinault Foundation Szajna-parti múzeum-pályázatában realizálódott, de e kutatás eredményezte a természeti metszékeket vertikálisan sűrítő hannoveri holland expopavilont is. Az építetők igények adatszintű, katalógusszerű kezelésének számítógépes megnyilvánulása a Functionmixer-program, mely a cikkünk témájául választott amszterdami projekt elméleti alapját szolgáltatta.

Sűrítés és variabilitás

Az extrém megfogalmazás célja a tisztaság elérése. Amszterdam dokk-negyedét elhagyatottságuk után ma újra intenzív használatba veszik. A beruházások már nagyrészt telítették az egykori keleti kikötőket (Borneo- és Jawa-eiland). Az északnyugati dokk-negyed revitalizációja az utóbbi években került a figyelem középpontjába.

A történeti időkben malmokkal sűrűn telepített terület a XX. század második felében kiürült. A '90-es években a régi ipari épületeket lakó- és irodaházakká alakították át. Az egykor nagyméretű gabonaszállító hajók dokkolására szolgáló hatalmas mólók azonban szabadon maradtak. A hosszú, ujjszerű nyúlványok karakteres városi mikrokörnyezetet generálnak ma is. Az átalakításában is erős közegnek azonban még egy jelentős megújulásra volt szüksége. A lakóhajók és silók mellé 2002-ben egy építés-logikájában karakteres épület csatlakozott.

Az MVRDV lakótömbje közvetlen eszmei kapcsolatban áll Le Corbusier Unité d'habitation-jával. A szellemi alapvetés a modern atyjához köthető kétségtelül. A viszonyulás a megvalósítandó feladathoz azonban más megközelítésből eredeztethető. A jellemzően alacsony-intenzív építési modellt követő holland lakásépítési hagyományt vállaltan elutasító MVRDV új utakat jelöl meg.

A lakóközösségeket, szomszédsági viszonyokat vertikálisan sűrítő elméleti alapvetésből következő modelljük hasonlóságot mutat a modern „lakógépekkel”, azonban Corbusier egységes homlokzati struktúrát használ, és csak funkcionális közlekedési rendszerének kötöttségein túl enged teret az egyéni lakásigényeknek. E megszorító szervezést a fiatal építészcsoporthoz jóval nagyobb szabadsággal társítja. S ezzel gyakorlatilag el is szakad a Corbusier-előképtől.

Az MVRDV mintegy 157 garzont, pációs lakást, kétszintes családi vagy galériás kétszemélyes loft-ot kapcsol egybe. Az azonos típusúhoz tartozó lakásokat 4-8 egységes mini-szom-

szédságokban vonja össze, melyek identitását a csak rájuk jellemző (folyosókon és lakásbel-sőkben is következetesen megjelenő) színhasználaton túl egyedi megközelítési szisztémával társítja: egyes lakócsoportokat belső folyosóról, másokat külső galériákról, vagy épp hidakról, lépcsőkről lehet megközelíteni. Az egységeknek a homlokzaton sajátos anyaghasználat és nyílásrendszer ad további identitást: lakástípustól függően egy-, két-, esetleg háromszintes sávban. Az eképp egyértelmű olvasat a külsőben illeszkedik a négy vertikális szakaszhoz, azonban a didaktikusságot feloldják azzal, hogy némely lakócsoportot két szakaszra terjesztik ki.

A már diszpozíciójában bonyolult szervezési rendszert tovább finomítják a tervezők. Az egyes lakástípusokhoz jellemzően szekezetek rendszereket társítanak: néhol vázas, néhol inkább falas konstrukciót használnak. Ez sok esetben jelentősen meghatározza a belső téralakításokat, az átlátható áramló tértől a cellás rendszerig igen változó alaprajzi szervezéseket alkalmaznak. A lakások befoglaló mérete – nem csak funkciójukból, a szobaszámból adódóan – 5–15 méteres szélesség és 9–20 méteres mélység között változik. Egyes lakásegységek minőségi differenciáit teraszok jelzik, másokhoz zárterkély vagy páció tartozik.

A móló végének súlyos leterhelését a tervezők az épület két, platóközeli belső szakaszának ki-váltásával oldják fel. Az egyik esetben kétszintnyi terület megszüntetésével kis kikötőt hoznak létre az épület alatt. A másik esetben egy „doboznyi” egységet az épületből kihúznak a víz fölé, melyben nagyméretű kiszolgálóteret biztosítanak; felette pedig eseményeknek helyet adó nagyméretű teraszt engednek át közösségi használatra. A lakásvariabilitás ilyen mértéke egy épületen belül nem felel meg az egységes építészeti-esztétikai képet követelő gondolati viszonyulásnak, azonban az MVRDV projektje más megközelítésből értelmezendő. A szomszédsági kapcsolat intenzív

egymásmellettisége, az egymásra rétegzettség ideológiai és materiális téren is érzékelhető koncentrációt eredményez. Hasonló lakásszám sorházas beépítésnek területigényéhez képest az MVRDV megoldása az el nem foglalt terület felszabadításával válik tudatosan előremutatóvá. Az anyaghasználat gazdagsága pedig e szellemi alapvetés egyértelmű olvasatát segíti.

3

1. Az alsó szinten a víz fölé kihúzott tömeg a közösségi aktivitás zónája
2. A különböző típusú lakások helyzetének olvasható képe
3. A móló képe: a régi malom mögé beüszott az új tömb
4. Viszony a kikötői környezettel: franciaerkély, kétszintes terasz, szalagablak, üvegportál, zárterkély, franciaerkély

4